

Національний інститут стратегічних досліджень
Дослідницький центр Словацької асоціації зовнішньої політики
Український центр незалежних політичних досліджень
за підтримки
Словацького агентства міжнародного розвитку (Slovak Aid)
НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНВЕНТ УКРАЇНИ ЩОДО ЄС

УКРАЇНА МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ТА ЄВРАЗІЙСЬКИМ СОЮЗАМИ: ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ

Рекомендації

учасників першого сесійного засідання Робочої групи
«Україна-ЄС: на шляху до політичної асоціації»

Учасники робочої групи зазначають:

Україна знаходиться завершальному етапі формалізації відносин політичної асоціації з Європейським Союзом – підготовки до підписання Угоди про асоціацію з ЄС, складовою частиною якої є створення глибокої та всеохопної зони вільної торгівлі. Водночас, з боку Митного Союзу посилюється ініційований Росією політичний та економічний тиск щодо вступу України до Митного союзу та Євразійського економічного союзу, що фактично означатиме відмову від європейського вибору та порушення Україною умов приєднання до Світової організації торгівлі.

Національні інтереси України потребують збалансованої зовнішньоекономічної політики держави, що забезпечуватиме сприятливі умови для модернізації економіки в умовах глобальної нестабільності. Україна зацікавлена як у поглибленні співпраці з ЄС, так і у розвитку торговельно-економічного партнерства з країнами Митного союзу. Саме з таких позицій Україна повинна реагувати на різного роду інтеграційні виклики та загрози. Спокуса отримати певні швидкі економічні дивіденди за рахунок політичних поступок та відмови від наявних пріоритетів інтеграції країни в світову економіку в кінцевому підсумку обернеться гальмуванням процесу модернізації України.

Гальмування соціально-економічних реформ у державі, розпорошення ресурсів, загострення соціальних проблем посилює зовнішньополітичну вразливість України до екзогенних впливів. Зокрема посилення політичного тиску на Україну з боку РФ погіршує перспективу формування взаємовигідних умов співробітництва як з ЕС, так і з країнами Митного союзу.

У найближчі роки можна очікувати зростання суперництва між ЄС і Росією щодо впливу на процеси економічної інтеграції країн-сусідів. Хоча

минулорічний вступ Росії до Світової організації торгівлі допоможе до певної міри синхронізувати правила ЄС і Митного союзу, все ж ці дві організації залишаються далекими одна від одної. Разом з тим Росія, домінуючи у Митному союзі та маючи на меті залучити Україну до зони впливу Євразійського економічного союзу (що замінить ЄврАзЕС в 2015 р.), продовжуватиме змінювати внутрішні правила гри у МС.

Участь України одночасно в проектах Євразійської інтеграції вище рівня зони вільної торгівлі є несумісною з участю у євроінтеграційному проекті. У разі, якщо Україна делегуватиме частину суверенних прав наддержавному об'єднанню СЕП-ЄЕС (у який з 2015 р. має перетворитися сучасний Митний союз РФ, РБ, РК), це унеможливить реалізацію вже парафованих угод з ЄС (відповідно до засад економічної політики ЄС), дестабілізує співробітництво України з країнами-членами СОТ та потребуватиме внесення змін до українського законодавства та Конституції.

Нинішній розвиток ситуації, коли ЄС та МС РФ, РБ, РК де-факто намагаються змусити Україну зробити однозначний вибір на користь виключно одного економічного об'єднання (з майже автоматичною негативною реакцією з боку іншого), становить загрозу національній безпеці України. Найбільш актуальними викликами в цьому контексті є ймовірне згорання економічної співпраці з країнами МС та політичний тиск з боку Росії, зниження інвестицій та відсутність (або зменшення) зовнішнього фінансування з боку ЄС. Відповіддю України має стати політика на злам такого «чорно-білого» підходу та трансформація у політику створення можливостей для співробітництва євразійського європейського інтеграційних блоків. *Україні критично важливо вийти за межі нав'язуваної матриці та запропонувати виграшну для всіх учасників модель, коли всі учасники - у вигравші, замість моделі гри з «нульовою сумою».*

З метою мінімізації ризиків соціально-економічного розвитку України в контексті розбудови взаємовідносин з Європейським та Євразійським союзами доцільно:

1. Виходити з непорушності прийнятих рішень щодо євроінтеграційного напрямку розвитку міжнародних економічних стосунків України, у зв'язку з чим:

а) забезпечити єдність позицій в цьому питанні усіх державних органів, зокрема в ході міжнародних переговорів, підготовки програм та планів діяльності, роз'яснювальної роботи тощо, маючи на увазі неприпустимість ставлення офіційними особами під сумнів доцільність євро інтеграційних намірів України;

б) конкретизувати п.8 Плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік (Розпорядження Кабінету Міністрів від 13 лютого 2013 р. № 73-р) в частині визначення інститутів громадянського

суспільства, з якими здійснюватиметься діалог з питань державної політики у сфері європейської інтеграції;

в) розробити та реалізувати комунікаційно-інформаційну програму, метою якої має бути інформування українського суспільства з актуальних питань європейської інтеграції України та залучення громадян до практичного розв'язання проблем, пов'язаних з підготовкою України асоціативних відносин з ЄС.

2. На основі результатів саміту Україна-ЄС 25 лютого – забезпечити можливість підписання Угоди про асоціацію на Саміті Східного партнерства у Вільнюсі восени 2013 року, в т.ч. розглянути можливість нестандартного політико-правового рішення для зняття претензій (звинувачень) з боку ЄС щодо вибіркового (політично-вмотивованого) правосуддя – бо саме ці претензії є основною перепорою для розблокування процесу. Також Україні доцільно до підписання УА утримуватися від заздалегідь провокативних кроків, які викличуть негативну реакцію ЄС та поставлять під ризик підписання угоди.

3. Детально проаналізувати пропозиції Європейської сторони щодо виконання зобов'язань, від яких залежить підписання Угоди про асоціацію та ЗВТ з Європейським Союзом та включити конкретні заходи щодо їх виконання до Плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік (Розпорядження Кабінету Міністрів від 13 лютого 2013 р. № 73-р), зокрема:

а) передбачити у першому півріччі 2013 року проведення реформ, які необхідні для підготовки вступу України до Зони вільної торгівлі з ЄС ;

б) підвищити якість боротьби з корупцією в економічній сфері, особливо в питаннях, які пов'язані з міжнародною економічною діяльністю;

в) здійснити додаткові кроки щодо покращення ділового та інвестиційного клімату, зокрема, безумовного дотримання норм та правил стосовно повернення ПДВ суб'єктам господарської діяльності за участі іноземного капіталу, а також гарантування прав власності іноземних інвесторів (в тому числі, створення інституту інвестиційного омбудсмену).

4. Забезпечити здійснення ефективних кроків, спрямованих на покращення виборчого законодавства шляхом внесення до Виборчого Кодексу України необхідних доповнень у відповідності до рекомендацій, висловлених у кінцевому звіті Офісу демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ від 3 січня 2013 року.

5. Виходячи з міркувань політичної та економічної доцільності Україні варто утриматися від інтеграції в Митним союзом РБ, РК та РФ та від «політики невизначеності» щодо перспектив вступу до Митного союзу. Разом з тим, враховуючи наявні коопераційні зв'язки між підприємствами України та МС, необхідно докладати зусиль для поглиблення співпраці з в рамках угоди про ЗВТ СНД та секторальних проектів, що відповідатимуть національним інтересам України. Передбачити надання гарантій країнам-членам Митного Союзу щодо

недопущення незаконного трансферу товарів та послуг з території ЄС через територію України.

6. Розглянути можливість започаткування (ініціатива з боку України) процесу створення зони вільної торгівлі між ЄС та МС з метою зняття питання про необхідність однозначного вибору України на користь виключно одного з економічних угруповань. Ініціювати міждержавний діалог держав-учасників Митного союзу на рівні представників влади, громадських організацій, підприємств з метою розробки спільного Плану дій або Дорожньої карти, що сприяли би взаємній торгівлі шляхом усунення бар'єрів у торгівлі між Україною та МС.

7. МЗС проаналізувати можливість участі України в процесі створення загальноєвропейського економічного простору (між ЄС, ЄврАзЕС та Україною) за принципом «2+1» та підготувати відповідні пропозиції для розгляду Урядом України.

8. Ініціювати міжнародний діалог на рівні країн-учасників Угоди про зону вільної торгівлі СНД (ЗВТ СНД) з метою повнішого інформування зацікавлених сторін про новачі у торговельному регулюванні та з метою вироблення рішень, що сприятимуть уникненню торгових бар'єрів у торгівлі.

9. Організувати у Києві фахову конференцію (політико-економічний вимір) експертів та представників влади України, Росії, Білорусі та Казахстану з метою обговорення реальних можливостей для поліпшення співпраці України з МС та уникнення негативних сценаріїв

10. Розглянути можливість організації серії науково-політичних заходів у деяких столицях ЄС з метою відвертої та фахової дискусії щодо позиціонування України між двома економічними блоками (Брюссель, Берлін, Варшава, Лондон, Братислава).

11. Забезпечити якнайшвидше виконання 1-ої фази Плану дій щодо лібералізації візового режиму: прийняття відповідних нормативних актів та проведення необхідних заходів, щоб перейти до другої фази

12. Звернутися з пропозицією до Єврокомісії та Євразійської комісії щодо проведення у Києві тристоронніх експертних консультацій стосовно взаємодії між Україною, ЄС та МС у форматі ЗВТ України з обома сторонами.

13. Організувати у Києві зустріч (урядових) експертів України, Росії та представників ЄС і Енергетичного Співтовариства щодо узгодження механізмів взаємодії на континентальному енергетичному ринку, зокрема питання модальностей транзиту енергоносіїв через України, гармонізації політик ціноутворення, схеми взаємодії правил Енергетичного Співтовариства з нормами РФ на території України.